

De ongekende mogelijkheden van HKS

Een voorbeeld

Amsterdam, maart 1997

**Robert van Overbeeke
Mireille Geldorp
Kees Loef**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Beschrijving van de situatie in regio Hollands-Midden	6
3	Jeugd van 12 tot en met 17 jaar	13
4	Recidivisten en beginners	17
5	Allochtonen	24
6	Geweldsdelicten	30
7	Districten 4, 5 en 7	34
8	Samenvatting	36

1 Inleiding

De politie hanteert voor operationele doeleinden een geautomatiseerd daderbestand, genaamd HKS. In principe is dit bestand niet geschikt om statistische informatie te genereren. Voor beleidsdoeleinden van bijvoorbeeld de korpsleiding en de arrondissementsparketten is statistische informatie echter juist van vitaal belang. In het kader van het project Gegevensarchitectuur is in opdracht van Cas Wiebrens van het College van Procureurs-Generaal onderzocht in hoeverre HKS toegankelijk en bruikbaar gemaakt kan worden om statistische beleidsinformatie te leveren.

Het blijkt mogelijk om HKS-gegevens op te schonen en vervolgens om te zetten in een SPSS-bestand¹, waarna elke gewenste statistische bewerking kan worden toegepast. Het opschonen van de gegevens is nodig omdat:

- HKS uit diverse deelbestanden bestaat die gekoppeld moeten worden;
- één feit soms meerdere malen geregistreerd wordt, namelijk onder verschillende delictomschrijvingen;
- de gegevens geanonimiseerd dienen te worden.

Gebleken is dat een nauwe samenwerking tussen onderzoeksbureau en politiedeskundige belangrijk is voor de totstandkoming van dit product.

Met HKS-gegevens van politiedistrict Hollands-Midden is een aantal bewerkingen uitgevoerd ter illustratie van de mogelijkheden die deze gegevensbron biedt. Het gaat dus niet om een uitputtende beschrijving maar om een aantal *highlights*. Zo worden bijvoorbeeld diverse dadergroepen apart belicht (jongeren, Marokkanen, recidivisten en beginners), wordt een delictgroep apart beschreven (gewelddelicten) en worden geografische gebieden eruit gelicht (de districten waar Leiden, Gouda en Alphen aan den Rijn liggen).

De gegevens hebben betrekking op het jaar 1995, maar zijn gekoppeld aan informatie over eventuele eerdere geregistreerde politiecontacten. Deze koppeling is eveneens betrekkelijk eenvoudig te realiseren.

Het betreft uitsluitend opgeloste zaken, dat wil zeggen zaken waarvoor proces-verbaal is opgemaakt en die zijn doorgestuurd naar het arrondissementsparket.

De gegevens kunnen op drie manieren worden bekeken:

- met processen-verbaal als invalshoek;
- met delicten als invalshoek;
- met verdachten als invalshoek.

In de hoofdstukken hierna komen deze invalshoeken afwisselend aan bod.

Het type gegevens dat in het onderzochte HKS-bestand beschikbaar was:

- persoonlijk identificatienummer;
- korpscode van korps dat aanhouding verrichtte;
- geboortjaar;
- geboorteland verdachte;
- nationaliteit;
- sekse;
- woonplaats verdachte;
- district van woonplaats;
- wijk-/buurt-/subbuurtcode van woonplaats verdachte;
- landcode van woonplaats;
- type delict;

Noot 1 SPSS is een toonaangevend¹ softwarepakket voor statistische analyses.

Tabel 1.2 Delicttype van beginners van buiten de regio

delicttype	aantal	%
agressie	96	12
vermogen	374	47
zeden	13	2
verkeer	229	29
drugs	22	3
vuurwapen	1	*0
overig	53	7
totaal	788	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Er zijn 788 beginners van buitenaf. Ongeveer de helft van hen wordt verdacht van vermogensdelicten, drie op de tien van verkeersmisdrijven, één op de acht van agressieve delicten. Overige delicttypen zijn te verwaarlozen.

Ten opzichte van de hele verdachtengroep gaat het bij beginners van buiten de regio dus iets minder vaak om vermogensdelicten, de helft minder vaak om agressieve delicten, maar twee keer zo vaak om een verkeersmisdrijf.

Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 wordt een algemene beschrijving van de situatie in regio Hollands-Midden gegeven.
- In hoofdstuk 3 staan jongeren van 12 tot en met 17 jaar centraal.
- In hoofdstuk 4 worden recidivisten en beginners vergeleken.
- In hoofdstuk 5 wordt de groep allochtone verdachten nader belicht.
- In hoofdstuk 6 wordt dieper ingegaan op geweldsdelicten.
- In hoofdstuk 7 worden drie districten (4, 5 en 7) besproken.

2 Beschrijving van de situatie in regio Hollands-Midden

Het bestand bevat 29.264 processen-verbaal betreffende in totaal 5.337 personen en 36.666 delicten waarvoor proces-verbaal is opgemaakt. De contacten en delicten hebben overigens niet alle betrekking op 1995, maar ook op de jaren daarvoor². Het oudst voorkomende jaar waarin iemand een politiecontact had, is in het onderhavige bestand 1950.

In 1995 gaat het om 8.971 processen-verbaal en 11.609 delicten waarvoor - zoals gezegd - 5.337 personen verantwoordelijk worden geacht. Per persoon zijn er in 1995 dus gemiddeld 1,7 processen-verbaal opgemaakt en gaat het om gemiddeld 2,2 delicten.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de verdachten in het onderzochte bestand.

Tabel 2.1 Geslacht

	abs.	%
man	4.562	85
vrouw	775	15
totaal	5.337	100

Vijftien procent van de verdachten is van het vrouwelijk geslacht, de overigen zijn van het mannelijk geslacht.

Noot 2 De selectie is tot stand gekomen door de dossiers uit 1995 als uitgangspunt te nemen. Eerst zijn alle verdachten geselecteerd waarvoor in 1995 tenminste één proces-verbaal is opgemaakt. Vervolgens zijn alle gegevens over de antecedenten van deze personen geselecteerd. Tot slot is een koppeling tot stand gebracht tussen de diverse deelbestanden.

Tabel 2.2 Leeftijd in 1995

	abs.	%
12-17 jaar	526	10
18-24 jaar	1.335	25
25-39 jaar	2.117	40
40-64 jaar	1.264	24
65 jaar en ouder	85	2
totaal	5.337	100

De gemiddelde leeftijd ligt op 32,0 jaar. Ruim eenderde (namelijk 35%) van de verdachten in 1995 is jonger dan 25 jaar. De leeftijdscategorie 12-17 jaar blijkt eentiende van de verdachten te bevatten.

Veel van de verdachten zijn echter te vinden in de leeftijdscategorie 25-39 jaar. Eenkwart van het verdachtenbestand blijkt ouder dan 40 jaar te zijn, wat op het eerste gezicht tamelijk ongebruikelijk is. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door de verdachten van verkeersdelicten, die verhoudingsgewijs sterk vertegenwoordigd zijn. Wanneer we deze groep niet meenemen, blijkt de leeftijdsverdeling inderdaad iets op te schuiven richting de jongere leeftijdscategorieën (zie tabel 3).

Tabel 2.3 Leeftijd in 1995 (exclusief verdachten van verkeersmisdrijven)

	abs.	%
12-17 jaar	505	14
18-24 jaar	1.036	30
25-39 jaar	1.209	35
40-64 jaar	700	20
65 jaar en ouder	48	1
totaal	3.498	100

De gemiddelde leeftijd ligt nu op 29,9 jaar. Dit brengt de vraag naar boven of er een verband valt te ontdekken tussen leeftijd en het type delicten waarvan men verdacht wordt. De gemiddelde leeftijd ten tijde van het antecedent is daartoe afgezet tegen het delictgroep.

Tabel 2.4 Gemiddelde leeftijd per delictgroep (1995)

delictgroep	leeftijd
agressieve delicten	28,7
vermogensmisdrijven	30,0
drugsdelicten	31,4
zedendelicten	35,5
verkeersmisdrijven	36,0
vuurwapenmisdrijven	37,4
overige	31,4
totaal	32,0

Uit de tabel valt af te lezen dat er indicaties bestaan voor een verband tussen leeftijd en type delict. Er kan bijvoorbeeld geconstateerd worden dat de gemiddelde leeftijd bij de verkeersmisdrijven bijna acht jaar hoger ligt dan bij de agressieve delicten tegen openbare orde en gezag. Geregistreerde politiecontacten in verband met agressie en geweld tegen openbare orde en gezag alsmede vermogensdelicten lijken vooral bij een jongere groep voor te komen, zedendelicten, verkeersmisdrijven en vuurwapenmisdrijven vooral bij wat oudere personen.

Tabel 2.5 Totaal aantal processen-verbaal per persoon (alle jaren)

	abs.	%
1	2.547	48
2	804	15
3	421	8
4	282	5
5	185	4
6-10	454	8
meer dan 10	644	12
totaal	5.337	100

Tegen bijna de helft van het aantal verdachten (namelijk 48%) is niet meer dan één proces-verbaal opgemaakt. Met andere woorden: de helft van de verdachten is 'beginner'.

Eenderde van de verdachten (namelijk 32%) heeft er twee tot vijf op zijn naam, 8% heeft er zes tot tien, 12% meer dan tien. De kroon wordt gespannen door iemand met in totaal 224 geregistreerde processen-verbaal. Het gemiddelde aantal processen-verbaal per persoon is 5,7.

Tabel 2.6 Delicttype in de processen-verbaal van 1995

delicttype	aantal	%
agressie	2.616	23
vermogen	6.125	52
zeden	197	2
verkeer	1.607	14
drugs	232	2
vuurwapen	14	0*
overig	818	7
totaal	11.609	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

De top-3 van delictgroepen waarvoor proces-verbaal is opgemaakt, is:

- 1 vermogensdelicten;
- 2 agressieve delicten;
- 3 verkeersdelicten.

Hierbij staan de vermogensdelicten duidelijk "met stip op 1": iets meer dan de helft van het aantal processen-verbaal betreft vermogensdelicten.

Tabel 2.7 Aard delict 1995

	abs.	%
gekwalficeerde mishandeling	150	1
eenvoudige mishandeling	636	6
bedreiging	283	2
openbare geweldpleging	401	4
vernieling	816	7
valsheidsmisdrijven	334	3
eenvoudige diefstal	1.855	16
gekwalficeerde diefstal	2.952	26
diefstal met geweld	138	1
bedrog	235	2
heling	449	4
rijden onder invloed	1.151	10
doorrijden na aanrijding	282	2
overige verkeersmisdrijven	116	1
opiumwet harddrugs	164	1
overige delicten	1.647	14
totaal	11.609	100

Naar verhouding zijn eenvoudige en gekwalificeerde diefstal en rijden onder invloed in 1995 de meest voorkomende delicten in district Holland-Midden, dat wil zeggen afgezien van de niet te duiden categorie 'overige delicten'.

Tabel 2.8 Geboorteland

geboorteland	%
Nederland	75
Marokko	9
Suriname	3
(voormalig) Joegoslavië	1
Duitsland	1
Ned. Antillen	1
Turkije	1
Groot-Brittannië	1
Polen	1
overig	7
totaal	100

De top-3 van geboortelands luidt als volgt: driekwart van de verdachten is in Nederland geboren, één op de elf in Marokko en drie procent in Suriname. Overige geboortelands komen onder de verdachten met een zeer lage frequentie voor.

Tabel 2.9 Geografische herkomst van de verdachten naar district

district	aantal	%
Duin- en Bollenstreek Noord	481	9
Duin- en Bollenstreek Zuid	416	8
Rijn en Braasseme	350	7
Leiden-Voorschoten	902	17
Rijn- en Aarlands	591	11
IJssel en Gouwe	307	6
Waag en Wiericke	630	12
Krimpenerwaard	226	4
buiten politieregio	1.434	27
totaal	5.337	100

Drie districten binnen de regio Hollands-Midden springen eruit omdat ze veel verdachten blijken te 'leveren'. Zoals te verwachten was, blijken dat districten waar grotere plaatsen liggen. District Leiden-Voorschoten omvat inderdaad die twee plaatsen, in district Rijn- en Aarlands ligt onder meer Alphen aan den Rijn, in district Waag en Wiericke ligt Gouda als hoofdplaats. Deze drie districten samen omvatten iets meer dan de helft (54%) van de verdachten die uit de regio zelf afkomstig zijn. Ruim een kwart van de verdachten is afkomstig van buiten de regio.

Zo'n acht procent van de verdachten (423 personen) heeft een gevaarcode meegekregen. Soms heeft iemand meer dan één gevaarcode; gemiddeld blijkt de subgroep met gevaarcodes 1,2 codes per persoon te hebben.

Tabel 2.10 Gevaarcodes

gevaarcode	aantal personen	%
alcoholist	80	19
harddruggebruiker	308	73
medische indicatie	21	5
vuurwapengevaarlijk	23	5
verzetpleger	41	10
vluchtgevaarlijk	22	5
zelfmoordneiging	10	2
totaal	505	*109

* Het totaal percentage komt niet op 100 uit, omdat één persoon meerdere gevaarcodes kan hebben.

Binnen de subgroep die gevaarcodes heeft, blijkt het in driekwart van de gevallen om harddruggebruikers te gaan. In veel mindere mate springen ook alcoholisten (één op de vijf) en de verzetplegers (één op de tien) er uit.

Bij dertig procent van alle delicten worden harddruggebruikers verdacht. Bij de vermogensdelicten die in 1995 zijn gepleegd, worden echter bij 78% van de *processen-verbaal* harddruggebruikers als verdachte aangemerkt. Zij worden verantwoordelijk geacht voor 11% van de vermogensdelicten. Kortom, 6% van het totale verdachtenbestand is harddruggebruiker, maar deze 6% is verantwoordelijk voor 78% van de processen-verbaal terzake van vermogensdelicten.

Conclusie

Van de verdachten is 85% man en 15% vrouw. Een verdachte in het district Hollands-Midden is gemiddeld 32,0 jaar oud. Er bestaat echter verschil in gemiddelde leeftijd per type delict: de gemiddelde verdachte van verkeersmisdrijven is bijvoorbeeld jaren ouder (namelijk 36,0 jaar) dan een gemiddelde verdachte van agressie en geweld tegen openbare orde en gezag (namelijk 28,7 jaar).

De helft van de verdachten is beginner, de andere helft recidivist. Tegen de gemiddelde verdachte is 5,7 keer een proces-verbaal opgemaakt. De helft van de feiten waarvoor een proces-verbaal is opgemaakt in district Hollands-Midden betreft vermogensdelicten, eenkwart betreft agressieve delicten, eenzevende verkeersmisdrijven. De meest voorkomende delicten zijn gekwalificeerde diefstal, eenvoudige diefstal en - afgezien van de niet nader te duiden 'overige' delicten - rijden onder invloed.

Driekwart van de verdachten is afkomstig uit de regio Hollands-Midden. De districten Leiden-Voorschoten, Waag- en Wiericke en Rijn- en Aarlanden herbergen samen iets meer dan de helft van de verdachten, voor zover deze uit de regio zelf afkomstig zijn.

De meeste verdachten zijn in Nederland geboren (76%), op de tweede plaats komen verdachten die in Marokko geboren zijn (9%), op de derde plaats verdachten die geboren zijn in Suriname (3%).

Eén op de twaalf verdachten heeft een gevaarcode; in driekwart van de gevallen betreft het de code 'harddrugsgebruiker'. Harddrugsgebruikers maken 6% uit van het aantal verdachten, maar worden van 78% van de processen-verbaal terzake van vermogensdelicten verdacht.

3 Jeugd van 12 tot en met 17 jaar

In het voorgaande bleek dat 10% van het aantal personen waartegen in 1995 proces-verbaal is opgemaakt, betrekking heeft op jeugdigen in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. In dit hoofdstuk wordt deze groep onderworpen aan een nadere beschouwing. In de volgende tabel staat aangegeven hoe oud zij precies waren ten tijde van hun (laatst opgemaakte) proces-verbaal.

Tabel 3.1 Leeftijd jongeren bij laatst opgemaakte proces-verbaal

leeftijd	aantal	%
12 jaar	7	1
13 jaar	27	5
14 jaar	65	12
15 jaar	100	19
16 jaar	146	28
17 jaar	181	34
totaal	526	100

De meeste jongeren tegen wie in 1995 proces-verbaal is opgemaakt, zijn 16- of 17-jarigen. Naarmate de leeftijd lager is, zakt het percentage waarmee de betreffende leeftijd is vertegenwoordigd in de groep jeugdige verdachten. Twaalfjarigen zijn met slechts 1% vertegenwoordigd. De gemiddelde leeftijd ligt op 15,7 jaar.

Tabel 3.2 Aantal processen-verbaal jongeren

aantal processen-verbaal	aantal personen	%
1	242	46
2-5	216	41
6-10	39	8
11-15	16	3
meer dan 15	13	2
totaal	526	100

Meer dan de helft (54%) van de jeugdigen waartegen in 1995 proces-verbaal is opgemaakt, blijkt recidivist te zijn. Tegen de overige 46% is dus in 1995 voor het eerst proces-verbaal opgemaakt. Ter herinnering: in de hele groep verdachten (alle leeftijden dus) was deze verhouding 52% recidivisten en 48% beginners. De jongeren wijken dus nauwelijks af van dit patroon.

Negen op de tien jongeren (87%) hebben hoogstens vijf processen-verbaal op hun naam staan. Meer dan vijf processen-verbaal per persoon komt bij de jongeren nauwelijks voor. Het maximaal voorkomende aantal processen-verbaal in de hele groep jongeren is 37, het gemiddelde aantal 3,1 (inclusief de 'beginners' met één proces-verbaal). Wanneer we alleen de recidivisten

in ogenschouw nemen, is het gemiddelde aantal processen-verbaal 4,9 per persoon.

De recidivisten kregen hun eerste proces-verbaal toen ze gemiddeld 14,7 jaar oud waren, de beginners toen ze gemiddeld 15,6 jaar oud waren.

In de volgende tabel wordt de aard van de delicten weergegeven waar jongeren (dus beginners en recidivisten samen) van verdacht worden.

Tabel 3.3 Aard delicten jongeren in 1995

aard delicten	aantal	%
agressieve feiten	459	29
vermogensdelicten	959	62
zedemisdrijven	16	1
verkeersmisdrijven	20	1
drugsdelicten	2	*0
vuurwapenfeiten	0	0
overige feiten	108	7
totaal	1.564	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

De jongeren worden in totaal van 1564 feiten in 1995 verdacht, dat betekent 13% van het totaal aantal geconstateerde feiten in dat jaar. Tegen negen van de tien jongeren wordt proces-verbaal opgemaakt vanwege vermogensdelicten en/of - zij het in beduidend mindere mate - vanwege agressieve feiten.

Drugsdelicten en vuurwapenfeiten spelen totaal geen rol bij deze groep; zedemisdrijven en verkeersmisdrijven komen verwaarloosbaar weinig voor. In vergelijking met de hele groep verdachten (alle leeftijden dus) worden de jongeren relatief vaker van vermogensdelicten (62% versus 52%) en agressieve delicten (29% versus 23%) verdacht en veel minder vaak van verkeersmisdrijven (1% versus 14%).

Tabel 3.4 Herkomst jongeren naar district

district	aantal	%
Duin- en Bollenstreek Noord	44	8
Duin- en Bollenstreek Zuid	30	6
Rijn en Braasseem	20	4
Leiden-Voorschoten	100	19
Rijn- en Aarlanden	112	21
IJssel en Gouwe	25	5
Waag en Wiericke	88	17
Krimpenerwaard	19	4
buiten politieregio	88	17
totaal	526	100

De drie districten met grotere plaatsen zijn weer het sterkst vertegenwoordigd. Ten opzichte van het totale verdachtenbestand komen er echter veel meer verdachte jongeren uit de districten Rijn- en Aarlanden en Waag en Wiericke (lees respectievelijk: Alphen aan den Rijn en Gouda) en minder van buiten de regio. Er komen zelfs iets meer verdachte jongeren uit Rijn- en Aarland dan uit Leiden-Voorschoten.

Tabel 3.5 Geboorteland jongeren

geboorteland	%
Nederland	76
Marokko	17
Duitsland	1
Nederlandse Antillen	1
overig	5
totaal	100

De top-3 van geboortelands luidt bij de jongeren duidelijk anders dan in het totale verdachtenbestand: hoewel driekwart van de verdachten ook in Nederland is geboren, is 17% in Marokko geboren (in het totale bestand 9%). Op nummer 3 komt niet Suriname maar Duitsland. Overige geboortelands komen met een te lage frequentie voor om te vermelden.

Belangrijkste verschillen met het totale bestand dus: dubbel zoveel verdachten die in Marokko geboren zijn, vrijwel complete afwezigheid van in Suriname geboren verdachten. Dat laatste kan overigens ook veroorzaakt worden doordat de huidige Surinaamse jongeren in Nederland geboren zijn.

Tabel 3.6 Herkomst naar geboorteland jongeren per district (in %)

	NL	Marok	Dld	Ant	overig	totaal
Tuin- en Bollenstreek Noord	91	5	0	0	4	100
Duin- en Bollenstreek Zuid	97	0	3	0	0	100
Rijn en Braassem	90	5	0	0	5	100
Leiden-Voorschoten	79	16	1	2	2	100
Rijn- en Aarlanden	82	9	3	1	5	100
IJssel en Gouwe	68	28	0	0	4	100
Waag en Wiericke	59	40	0	0	1	100
Krimpenerwaard	47	53	0	0	0	100
buiten regio	69	11	1	2	17	100
totaal	76	17	1	1	5	100

Wanneer district en geboorteland tegen elkaar worden afgezet, blijkt dat er tussen de districten fikse verschillen bestaan in geboorteland van de verdachten. Met name het aandeel Nederlanders en Marokkanen varieert sterk. Zo blijken in district Krimpenerwaard zelfs meer Marokkanen te worden verdacht dan Nederlanders. Verder blijken de Marokkaanse jongeren bovengemiddeld vertegenwoordigd in de districten Waag en Wiericke en IJssel en Gouwe. In de twee Duin- en Bollenstreekdistricten, district Rijn en Braassem en district Rijn- en Aarlanden zijn de Nederlanders juist oververtegen-

woordigd en de Marokkanen ondervertegenwoordigd.
Eén procent van de jongeren heeft een gevaarcode. Bij tweederde van deze subgroep gaat het om harddrugsgebruikers.

Conclusie

Jongeren van 12 tot en met 17 jaar maken 10% uit van het totale verdachtenbestand in 1995 en worden verantwoordelijk geacht voor 13% van de delicten die in dat jaar zijn geconstateerd. De gemiddelde leeftijd van 'de' jeugdige deliquent is 15,7 jaar.

Evenals bij het hele verdachtenbestand is ruim de helft van hen recidivist. Recidivisten kregen hun eerste proces-verbaal toen ze gemiddeld 14,7 jaar oud waren, beginners zijn gemiddeld 15,6 jaar oud ten tijde van hun eerste proces-verbaal.

De feiten waarvan jongeren het meest verdacht worden, betreffen vermogensdelicten (zes op de tien) of agressieve delicten (drie op de tien). Naar verhouding worden meer jongeren van deze twee delicttypen verdacht dan de groep verdachten als geheel. Daarentegen worden jongeren vrijwel niet van verkeersmisdrijven verdacht terwijl dat type delict bij de hele groep verdachten op de derde plaats komt.

De meeste jongeren wonen in één van de drie districten met een grote plaats. Ten opzichte van het hele bestand blijken er bovengemiddeld veel jongeren uit Waag en Wiericke en uit Rijn- en Aarlanden te komen. Bovengemiddeld veel jongeren blijken te zijn geboren in Marokko. Een verhoudingsgewijs groot deel van deze Marokkaanse jongeren is woonachtig in de districten Waag en Wiericke, IJssel en Gouwe en Krimpenerwaard. Bovengemiddeld veel jonge verdachten blijken afkomstig uit district Rijn- en Aarlanden (Alphen aan den Rijn); het gaat voornamelijk om verdachten die in Nederland geboren zijn.

Gevaarcodes komen in de groep jongeren verwaarloosbaar weinig voor.

4 Recidivisten en beginners

In het hoofdstuk over jongeren van 12-17 jaar kwam recidive al aan bod. Hier wordt dat onderwerp voor de hele groep verdachten belicht. Niet alleen de recidivisten zijn daarbij interessant, maar ook de personen met een eerste proces-verbaal, hierna aangeduid als beginners, omdat zij immers de nieuwe werkdruk vormen voor het parket. Iets meer dan de helft (52%) van de verdachten is recidivist, iets minder dan de helft (48%) beginner.

Tabel 4.1 Aantal processen-verbaal in 1995 naar type verdachte

		aantal	%
beginner	(n = 2.384)	2.384	27
recidivist	(n = 2.953)	6.667	73
totaal		8.971	100

Ruwweg eenkwart van de processen-verbaal in 1995 (27%) blijkt beginnende daders te betreffen. Driekwart van de processen-verbaal heeft dus betrekking op recidivisten. Gemiddeld hebben zij per persoon 5,9 processen-verbaal op hun naam staan.

Tabel 4.2 Aantal delicten in 1995 naar type verdachte

		aantal	%
beginner	(n = 2.384)	2.384	21
recidivist	(n = 2.953)	9.225	79
totaal		11.609	100

Voor een vijfde (21%) van de in 1995 gepleegde delicten worden beginners verantwoordelijk geacht. Recidivisten worden dus verdacht van vier vijfde (79%) van de delicten die in 1995 zijn gepleegd. Gemiddeld worden zij in totaal van 13,8 feiten verdacht (inclusief de voorgaande jaren).

Tabel 4.3 Sekse van recidivisten en beginners

seks	% beginner	% recidivist	% totaal
man	79	91	85
vrouw	21	9	15
totaal	100	100	100

Recidivisten zijn in negen van de tien gevallen mannen; dat is vaker dan bij de groep verdachten als geheel. Bij de beginners is het aandeel vrouwen twee keer zo groot als bij de recidivisten en ook iets groter dan bij de groep verdachten als geheel.

Tabel 4.4 Leeftijd van recidivisten en beginners in 1995

leeftijd	% beginner	% recidivist	% totaal
12-17 jaar	10	10	10
18-24 jaar	23	27	25
25-39 jaar	35	44	40
40-64 jaar	29	18	24
65 jaar en ouder	3	1	2
totaal	48	52	100

De gemiddelde leeftijd van de beginners ligt op 34,0 jaar, die van recidivisten op 30,1 jaar. In bovenstaande tabel is te zien dat vooral de leeftijdscategorieën 40-64 jaar en 18-24 jaar dit verschil verklaren: er zijn meer beginners dan recidivisten van 40-64 jaar en juist meer recidivisten dan beginners van 18-24 jaar.

Beginners, dat wil zeggen personen met een eerste proces-verbaal zijn dus gemiddeld ouder dan recidivisten.

In vergelijking met de groep verdachten als geheel wijkt de leeftijdsopbouw van de groep beginners noch van de groep recidivisten veel af.

Tabel 4.5 Delicttype naar recidivisten en beginners in 1995

delicttype	beginner %	recidivist %	totaal aantal delicten	%
agressie	17	24	2.616	23
vermogen	36	57	6.125	52
zeden	2	2	197	2
verkeer	34	9	1.607	14
drugs	2	2	232	2
vuurwapen	*0	0	14	*0
overig	9	6	818	7
totaal	100	100	11.609	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Ruim de helft van de recidivisten houdt zich met vermogensdelicten bezig. Ook houden zij zich relatief veel bezig met agressieve delicten, namelijk in eenkwart van de gevallen. Met deze twee delictgroepen is tachtig procent van de delicten bestreken waarvan recidivisten verdacht worden.

Bij de beginners blijken de delicttypen vermogensdelicten en verkeersdelicten eruit te springen. Samen vormen deze twee delictgroepen met zeventig procent de meerderheid van redenen waarom tegen beginners proces-verbaal is opgemaakt. Agressieve delicten komen op een derde plaats.

De recidivisten worden naar verhouding verdacht van veel meer vermogens- en agressieve delicten dan de beginners en van veel minder verkeersmisdrijven.

Ook in vergelijking met de groep verdachten als geheel vertoont de groep beginners veel minder vermogens- en agressieve delicten en veel meer verkeersmisdrijven.

De recidivisten vertonen ongeveer hetzelfde patroon als de hele groep verdachten met één verschil: ze worden van minder verkeersmisdrijven verdacht.

Verkeersmisdrijven worden door het publiek gewoonlijk gezien als van een andere orde dan de andere delicttypen. In die zin vertekenen ze het beeld hier. Als de verkeersmisdrijven buiten beschouwing blijven, komt het beeld er anders uit te zien.

Tabel 4.6 Delicttype van recidivisten en beginners in 1995 (zonder verkeersmisdrijven)

delicttype	beginner %	recidivist %	totaal aantal delicten	%
agressie	26	26	2.616	26
vermogen	54	63	6.125	61
zedes	3	2	197	2
drugs	3	2	232	2
vuurwapen	*0	*0	14	*0
overig	14	7	818	8
totaal	100	100	10.002	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Bij de beginners zijn nu ook de delicttypen vermogensdelict en agressieve delicten het meest voorkomend: tegen ruim de helft van de beginners is wegens vermogensdelicten proces-verbaal opgemaakt, tegen eenkwart wegens agressieve delicten. Alle andere delicttypen - uitgezonderd de rest-groep 'overige delicten' komen nauwelijks voor.

Het beeld bij de recidivisten is in grote lijnen hetzelfde gebleven, maar is nog wat sterker geprononceerd geraakt door het wegfilteren van de verkeersmisdrijven: tegen 85% van de verdachten is proces-verbaal opgemaakt in verband met een vermogens- of een agressief delict.

Het verschil tussen beginners en recidivisten is nu niet groot meer: bij beide groepen vormen de vermogensdelicten de hoofdmoot, gevolgd door agressieve delicten. Ook de mate waarin deze delicten een rol spelen is bijna hetzelfde.

Indien de politiële inspanningen uitsluitend gericht zouden worden op vermogensmisdrijven, zou dit (maximaal) ruim de helft van het aantal verdachten kunnen schelen, zowel bij de beginnende als bij de recidiverende verdachten.

Tabel 4.7 Herkomst beginners en recidivisten naar geboorteland, 1995

geboorteland	% beginners	% recidivisten	% totaal
Nederland	76	75	75
Marokko	5	12	9
(voormalig) Joegoslavië	2	1	1
Duitsland	2	*0	1
Suriname	2	3	3
Ned. Antillen	1	2	1
Turkije	1	1	1
Groot-Brittannië	1	1	1
Polen	1	*0	1
overig	9	9	7
totaal	100	100	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Driekwart van de beginners (76%) is geboren in Nederland, vijf procent in Marokko. (Voormalig-)Joegoslavië, Duitsland en Suriname zijn elk met twee procent vertegenwoordigd, de Britse, Turkse en Poolse nationaliteit met elk 1%, andere nationaliteiten met minder dan 1%; deze overige nationaliteiten vormen samen 9% van het bestand.

In vergelijking met het totale verdachtenbestand valt bij de beginners het lage aandeel van in Marokko geboren verdachten op. Verder komen de patronen aardig overeen.

Bij de recidivisten valt juist het verhoudingsgewijs hogere aandeel Marokkanen op. Het verdere patroon komt vrijwel geheel overeen met dat van de groep als geheel.

Tabel 4.8 Herkomst beginners en recidivisten naar district, 1995

district	% beginners	% recidivisten	% totaal
Duin- en Bollenstreek Noord	10	8	9
Duin- en Bollenstreek Zuid	8	7	8
Rijn en Braassem	8	5	7
Leiden-Voorschoten	13	21	17
Rijn- en Aarlanden	10	12	11
IJssel en Gouwe	5	6	6
Waag en Wiericke	10	14	12
Krimpenerwaard	5	4	4
buiten politieregio	31	23	27
totaal	100	100	100

- In vergelijking met de groep verdachten als geheel valt op dat er uit het district Leiden-Voorschoten meer recidivisten en minder beginners komen. Verder valt op dat er van buiten de regio meer beginners en minder recidivisten komen; overigens een bevinding die in de lijn der

verwachtingen ligt: met verdachten van buiten de regio heeft de politie meestal één keer te maken. In hoofdstuk 2 is al weergegeven van welk delicten beginners van buiten de regio worden verdacht: ten opzichte van het delictpatroon in de totale groep verdachten gaat het hier minder vaak om vermogens- en agressieve delicten en vaker om verkeersmisdrijven.

- Acht op de tien recidivisten zijn afkomstig uit de eigen politieregio. Drie districten hebben naar verhouding een hoog percentage verdachten. Dit blijken de drie delicten met grotere plaatsen te zijn (zie ook hoofdstuk 2).
- Zeven op de tien beginners zijn afkomstig uit de eigen politieregio, drie op de tien komt van buiten de regio. Binnen de regio blijken de districten Leiden-Voorschoten, Duin- en Bollenstreek Noord, Rijn- en Aarlanden en Waag en Wiericke sterk vertegenwoordigd. Van drie van deze vier is dat verklaarbaar, want daar liggen vrij grote plaatsen, namelijk Leiden, Gouda en Alphen aan den Rijn. Dat het district Duin- en Bollenstreek Noord in dit rijtje voorkomt, is echter vreemd: dit district bestaat louter uit kleinere plaatsen, namelijk Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Voorhout. Een bevinding zoals deze is aanleiding tot een nadere analyse.

Tabel 4.9 Delicttype van beginners in district Duin- en Bollenstreek Noord ten opzichte van de hele regio, 1995

delicttype	beginner %	totaal district %	totaal regio %
agressie	17	24	23
vermogen	36	42	52
zedes	3	3	2
verkeer	42	26	14
drugs	*0	2	2
vuurwapen	0	0	*0
overig	2	3	7
totaal	100	100	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Als we het delicttype van de beginners in district Duin- en Bollenstreek Noord analyseren, zijn er enkele verschillen te zien met het beeld van de beginners in de hele regio. Met name het percentage verkeersverdachten ligt eenkwart hoger. Bovendien is de hele groep verkeersverdachten (inclusief recidivisten) naar verhouding ook groter dan in de regio als geheel (zie kolom 'totaal district').

Kortom: de verdachten van verkeersmisdrijven vormen een groter aandeel van een groep die bovendien verhoudingsgewijs zelf óók groter is dan in de regio als geheel. Het grotere aandeel verdachten van verkeersmisdrijven is dus hoogstwaarschijnlijk de reden waarom dit district zo hoog scoort.

Tabel 4.10 Gevaarcode

gevaarcode	% beginner	% recidivist	% totaal
harddrugsgebruiker	69	73	73
alcoholist	6	20	19
medische indicatie	19	4	5
verzetpleger	6	10	10
vuurwapengevaarlijk	6	5	5
vluchtgevaarlijk	0	6	5
zelfmoordneiging	0	3	2
totaal	100	100	100

In hoofdstuk 2 bleek dat 8% van de verdachten een gevaarcode heeft. Slechts een klein deel van de mensen met gevaarcodes betreft beginners (8%). Meer dan 90% betreft dus recidivisten. Bij driekwart van de recidivisten gaat het om harddrugsgebruikers, bij eenvijfde om alcoholisten, bij eentiende om verzetplegers. De overige categorieën komen elk niet vaker dan bij 5% voor. Dit wijkt nauwelijks af van het beeld in de totale groep verdachten. De beginners wijken hiervan wel iets af: zij zijn minder vaak harddrugsgebruikers of alcoholist en hebben aanzienlijk vaker een medische indicatie.

Conclusie

Beginners

Wie zijn nu die nieuwe instromers? We weten al dat ze hoofdzakelijk voorkomen bij de vermogens- en verkeersdelicten en dat hun leeftijd gemiddeld wat hoger ligt dan die van recidivisten.

Beginners worden verantwoordelijk geacht voor eenkwart van de processen-verbaal en eenvijfde van het aantal feiten in 1995. Acht van de tien beginners is een man. De gemiddelde leeftijd van de beginners is 34,0 jaar. Naast de genoemde vermogens- en verkeersdelicten, worden beginners ook vaak van agressieve delicten verdacht. De verkeersdelicten blijken verantwoordelijk voor het enige verschil in delictpatroon tussen beginners en recidivisten: filter de verkeersdelicten weg en de beginners vertonen hetzelfde delictpatroon als de recidivisten.

Driekwart van de beginners is in Nederland geboren, evenveel als de hele groep verdachten. Het aandeel van Marokkaanse verdachten lijkt dalende. Vier districten hebben relatief grote aantallen beginners: de drie districten waar de grotere plaatsen liggen (Leiden, Gouda en Alphen aan den Rijn) en district Duin-en Bollenstreek Noord. In het laatstgenoemde district zijn vooral de verdachten van verkeersmisdrijven verantwoordelijk voor de relatief hoge score van dit district.

Er zijn meer beginners dan recidivisten afkomstig van buiten de regio. Zij blijken naar verhouding vaker verdacht te worden van verkeersmisdrijven. Een kleine groep beginners heeft één of meer gevaarcodes. In vergelijking met de totale groep verdachten zijn de beginners minder vaak harddrugsgebruiker of alcoholist en hebben zij vaker een medische indicatie.

Recidivisten

Het profiel van de recidivisten luidt als volgt:

- bijna altijd mannen (91%);
- gemiddeld 30,1 jaar oud;
- in 80% van de gevallen verdacht van vermogensmisdrijven of agressieve misdrijven;
- geboorteland Nederland (75%), Marokko (12%) of Suriname (3%);
- woonachtig in één van de 'grote drie' districten, en bovengemiddeld vaak in Leiden-Voorschoten;
- in driekwart van de gevallen harddrugsgebruiker.

Recidivisten, die de helft van de verdachten uitmaken, worden verantwoordelijk geacht voor driekwart van het aantal processen-verbaal in 1995 en voor tachtig procent van het aantal geconstateerde feiten in dat jaar.

5 Alloctonen

Afhankelijk van de definitie die gehanteerd wordt (nationaliteit of geboorteland) blijkt 20-25% van de verdachten van niet-Nederlandse herkomst.

Tabel 5.1 Nationaliteit

	abs.	%
Nederlandse	4.259	80
Marokkaans	480	9
(voorheen) Joegoslavisch	64	1
anders	534	10
totaal	5.337	100

Tabel 5.2 Geboorteland

	abs.	%
Nederland	4.012	75
Marokko	469	9
Suriname	136	3
Nederlandse Antillen	74	1
(voorheen) Joegoslavië	66	1
Turkije	51	1
Groot Brittannië	53	1
overig	476	9
totaal	5.337	100

Omdat de groep in Marokko geboren verdachten na de Nederlanders de grootste groep verdachten vormt, analyseren we deze groep in dit hoofdstuk nader. Het gaat dus om 9% van de totale groep verdachten, waar we in 'duiken'.

Tabel 5.3 Sekse van Marokkaanse verdachten naar type verdachte

seks	% beginner	% recidivist	% totaal
man	78	96	91
vrouw	22	4	9
totaal	29	71	100

Drie op de tien Marokkaanse verdachten is beginner, zeven op de tien recidivist. Dat wijkt behoorlijk af van de totale groep verdachten, waar deze verdeling op fifty-fifty ligt.

Negen op de tien Marokkaanse verdachten tegen wie proces-verbaal is opgemaakt is van het mannelijk geslacht. Bij de recidivisten is zelfs 96%

man. Bij de beginners daarentegen is de groep mannen aanzienlijk kleiner: 78%; eenvijfde van de groep verdachte beginners is vrouw. In vergelijking met het totale verdachtenbestand waar 85% man en 15% is, zijn er bij de Marokkaanse verdachten iets meer mannen, met name bij de recidivisten. Het fenomeen dat de groep beginners voor eenvijfde uit vrouwen bestaat, spoort geheel met het totale verdachtenbestand (zie hoofdstuk 4, tabel 16).

Tabel 5.4 Leeftijd Marokkaanse verdachten in 1995 naar type verdachte

leeftijdsklasse	% beginner	% recidivist	% totaal
12-17 jaar	17	20	19
18-24 jaar	29	45	41
25-39 jaar	43	32	35
40-64 jaar	11	3	5
65 jaar en ouder	0	0	0
totaal	100	100	100

Bij de groep Marokkanen als totaal is driekwart van de verdachten te vinden in de leeftijdsklasse 18-39 jaar. De groep jongeren van 12-17 jaar maakt eenvijfde van de totale groep uit. Leeftijden boven de 40 jaar blijken verwaarloosbaar weinig voor te komen. De gemiddelde leeftijd ligt op 24,7 jaar.

Wanneer beginners en recidivisten vergeleken worden valt op dat de groep 25-39 jarigen bij de beginners relatief de meeste verdachten bevat (bijna de helft), terwijl dat bij de recidivisten in de groep 18-24 jarigen het geval is. De recidivisten zijn dus jonger dan de beginners. Beginners zijn gemiddeld 27,6 jaar oud, recidivisten 23,5 jaar.

Deze bevindingen wijken af van de leeftijdsopbouw in het totale verdachtenbestand. Het accent ligt daar in de leeftijdsklasse 25-39 jaar, een kwart is ouder dan 40 jaar en de gemiddelde leeftijd ligt op 32,0 jaar. Bij zowel de beginners als de recidivisten van het totale bestand is de groep 25-39 jarigen relatief het grootst. De gemiddelde leeftijd van de beginners is 34,0 jaar en van de recidivisten 30,1 jaar.

Conclusie: de groep Marokkaanse verdachten is gemiddeld bijna 7 jaar jonger dan de totale groep verdachten, zowel de beginners als de recidivisten.

Tabel 5.5 Herkomst Marokkanen naar type verdachte, 1995

district	% beginner	% recidivist	% totaal
Duin- en Bollenstreek Noord	3	4	4
Duin- en Bollenstreek Zuid	2	0*	1
Rijn en Braasseem	1	0	0*
Leiden-Voorschoten	17	20	19
Rijn- en Aarlanden	10	12	11
IJssel en Gouwe	5	8	7
Waag en Wiericke	34	35	35
Krimpenerwaard	6	5	5
buiten de regio	22	16	18
totaal	100	100	100

De drie districten met grote plaatsen springen er duidelijk uit. Met name uit district Waag en Wiericke (Gouda en omstreken) zijn relatief veel Marokkaanse verdachten afkomstig, meer dan uit Leiden-Voorschoten. Het onderscheid naar beginner of recidivist blijkt hier nauwelijks terzake te doen.

Ongeveer eenvijfde van de Marokkaanse verdachten blijkt afkomstig van buiten de regio Hollands-Midden. Hier lijkt zich wel een klein verschil af te tekenen naar beginners of recidivisten: beginners komen iets vaker buiten de regio vandaan dan recidivisten.

In vergelijking met het totale verdachtenbestand zijn de Marokkaanse verdachten minder vaak afkomstig uit districten zonder grote plaatsen en komen ze minder vaak van buiten de regio.

Herkomst uit de districten Leiden-Voorschoten en Rijn- en Aarlanden komt evenveel voor als in het totale bestand. Disproportioneel veel Marokkaanse verdachten zijn echter afkomstig uit district Waag en Wiericke in vergelijking met het totale bestand, waar 10% van de beginners en 14% van de recidivisten uit dit district afkomstig is. Zoals te verwachten was, gaat het in het merendeel van de gevallen (88%) om Gouda.

Overigens is het niet zo dat de meerderheid van de verdachten uit district Waag en Wiericke van Marokkaanse geboorte is. Tweederde (66%) is in Nederland geboren, eenkwart (26%) in Marokko.

Tabel 5.6 Gevaarcode Marokkanen naar type verdachte, 1995

gevaarcode	aantal beginners	aantal recidivisten	aantal totaal
harddruggebruiker	1	23	24
alcoholist	0	5	5
verzetpleger	0	5	5
vluchtgevaarlijk	0	5	5
medische indicatie	1	0	1
vuurwapengevaarlijk	0	0	0
zelfmoordneiging	0	0	0
totaal	2	29	31

Zes procent van de Marokkaanse verdachten hebben een gevaarcode gekregen; het gaat in totaal om 31 mensen. Twee van hen zijn beginners, de overige 29 recidivisten.

Omdat deze aantallen zo laag zijn, zijn in de tabel geen percentages maar aantallen vermeld: percentages zouden een vertekend beeld geven. Zo zou die ene harddrugsgebruiker bij de beginners bijvoorbeeld vijftig procent uitmaken van de beginners...

Het zijn vrijwel uitsluitend recidivisten die gevaarcodes hebben gekregen. In meerderheid gaat het om harddrugsgebruikers. Verder zijn er bij de recidivisten enkele alcoholisten, verzetplegers en vluchtgevaarlijken. De gevaarcodes 'vuurwapengevaarlijk' en 'zelfmoorneiging' komen in het geheel niet voor.

In het totale verdachtenbestand is 8% voorzien van een gevaarcode, waarvan het in 8% van de gevallen beginners betreft en in 92% van de gevallen recidivisten. In driekwart van de gevallen gaat het om harddrugsgebruikers, in een vijfde van de gevallen om alcoholisten. In grote lijnen komt dit patroon terug bij de Marokkaanse verdachten. Wegens de lage aantallen Marokkanen met gevaarcodes kan niet exact gezegd worden in hoeverre de bevindingen overeenkomen.

Tabel 5.7 Delicttype Marokkaanse verdachten naar type verdachten, 1995

delicttype	% beginner	% recidivist	% totaal
agressie	21	23	23
vermogen	56	67	67
zedes	2	1	1
verkeer	13	3	4
drugs	6	1	1
vuurwapen	0	*0	*0
overige	3	5	4
totaal	100	100	100

De Marokkaanse verdachten worden in 1995 in totaal van 1405 feiten verdacht. In tweederde van de gevallen gaat het om vermogensdelicten. In een kwart van de gevallen om agressieve delicten. De overige delicttypen komen verwaarloosbaar weinig voor.

In vergelijking met het totale verdachtenbestand gaat het in evenveel gevallen om agressieve delicten, maar bij de Marokkanen aanzienlijk vaker om vermogensdelicten (in 67% van de gevallen versus 52% in het totale bestand) en veel minder vaak om verkeersmisdrijven (4% versus 14%). Bij recidivisten is het delictpatroon vrijwel hetzelfde als bij het totale verdachtenbestand.

Bij beginners spelen - naast vermogens- en agressieve delicten - verkeersmisdrijven een belangrijke rol.

Tabel 5.8 Aantal processen-verbaal per persoon naar type verdachte, Marokkanen, 1995

aantal processen-verbaal	% totaal
1	29
2	13
3	10
4	7
5	3
6-10	15
meer dan 10	23
Totaal	100

Drie op de tien (29%) Marokkaanse verdachten heeft één proces-verbaal, zeven op de tien meer dan één. Drie op de tien is dus beginner, zeven op de tien recidivist.

Eenkwart van het totaal aantal Marokkaanse verdachten heeft twee à drie processen-verbaal, eenkwart heeft er vier tot en met tien, nog eens eenkwart heeft er meer dan tien. Het maximaal voorkomende aantal is 118; gemiddeld heeft men 8,8 processen-verbaal per persoon.

Verder valt op dat er een soort tweedeling lijkt te bestaan: ruim eenderde heeft meer dan zes processen-verbaal, vier of vijf processen-verbaal komt vrij weinig voor, een flink groep heeft één tot drie processen-verbaal.

In het totale verdachtenbestand is het beeld afwijkend: de helft is daar beginner (48%), de helft (52%) recidivist. Veel meer Marokkaanse verdachten zijn dus recidivist in vergelijking met het totaal aantal verdachten.

In het totale bestand is het percentage verdachten dat meer dan zes verbaalen heeft vrijwel de helft kleiner dan bij de Marokkanen (respectievelijk 20% en 38%). Het gemiddeld aantal processen-verbaal is in het totale bestand 5,7. Bij de Marokkanen ligt dit gemiddelde (8,8) dus beduidend hoger.

Conclusie

- De Marokkaanse verdachten zijn - vaker dan in het totale bestand - bijna altijd mannen. Met name de recidivisten zijn in 96% van de gevallen mannen. Bij de beginners is dezelfde trend te zien als in het totale bestand: eenvijfde is vrouw, de rest is man.
- De Marokkaanse verdachten zijn - met name als het recidivisten betreft - fiks jonger dan de gemiddelde verdachte, namelijk gemiddeld 24,7 jaar versus 32,0 jaar in de totale groep.
- Marokkaanse verdachten concentreren zich in de districten met grotere plaatsen. In vergelijking met het totale bestand van verdachten is een disporportioneel groot deel (namelijk eenderde) van de Marokkanen te vinden in Gouda en omgeving.
- Zes procent van de Marokkanen heeft een gevaarcode (in het totale bestand is dat 8%). Het gaat echter om zulke lage aantallen dat verdere conclusies niet gerechtvaardigd zijn.
- Tweederde van de delicten waarvan Marokkanen verdacht worden, betreft vermogensdelicten; dat is 15% meer dan bij de totale groep verdachten. Daarentegen wordt tegen Marokkanen 10% minder vaak een proces-verbaal opgemaakt voor verkeersmisdrijven. Het percentage agressieve delicten is even groot als bij de totale groep verdachten.

- In vergelijking met de totale groep verdachten, hebben Marokkanen meer processen-verbaal per persoon. Zij zijn vaker recidivist dan de gemiddelde verdachte.

6 Gewelddelicten

In het voorgaande is duidelijk geworden dat de vermogensdelicten, verkeersdelicten en de agressieve delicten de drie grootste categorieën vormen. Er is al aangestipt dat verkeersmisdrijven door het publiek doorgaans niet zozeer als 'echte criminaliteit' worden ervaren. Omdat politie en justitie wel worden aangesproken op de 'echte criminaliteit', zijn de verkeersmisdrijven in dit verband dus van minder belang.

Van de vermogensdelicten is al tamelijk veel bekend (zie eventueel ook de hoofdstukken hiervoor). Van de agressieve delicten is minder bekend, behalve dat ze - naar verluidt - de laatste jaren toenemen in aantal.

In dit hoofdstuk belichten we daarom deze groep delicten. We beperken ons daarbij tot de categorie 'agressie tegen leven en persoon', omdat deze de delicten bevat (namelijk bedreiging en mishandeling) waarvan in de media wordt beweerd dat ze een toename vertonen. Deze categorie wordt hierna gemakshalve aangeduid als 'gewelddelicten'. Het gaat in district Hollands-Midden om 1161 delicten in 1995.

In dit hoofdstuk zijn niet personen maar delicten de invalshoek. Er wordt derhalve bekeken wat de kenmerken van de gepleegde delicten zijn, niet wat de kenmerken van de verdachten zijn. Wel kan één van de delictkenmerken zijn dat een bepaald type personen veel voorkomt als verdachte.

Tabel 6.1 Sekse van verdachten van in 1995 gepleegde gewelddelicten, naar type verdachte

sekse	% beginner (n=227)	% recidivist (n=934)	% totaal (n=1161)
man (n=1105)	84	98	95
vrouw (n=56)	16	2	5
totaal	20	80	100

Van 95% van de gewelddelicten (1105 stuks) worden mannen verdacht, van vijf procent vrouwen (56 delicten). In tachtig procent van de gevallen (934 delicten) worden recidivisten verdacht, in twintig procent van de gevallen beginners (227 delicten).

Bij de groep recidivisten gaat het vrijwel uitsluitend (namelijk in 98% van de gevallen) om mannen. Als beginners verdacht worden van gewelddelicten, gaat het in 84% van de gevallen om mannen en in 16% om vrouwen.

Tabel 6.2 Leeftijd van verdachten van in 1995 gepleegde gewelddelicten, naar type verdachten

leeftijdsklasse	% beginner	% recidivist	% totaal
12-17 jaar	12	17	16
18-24 jaar	22	29	28
25-39 jaar	36	39	38
40-64 jaar	28	14	17
ouder dan 65 jaar	2	1	1
totaal	100	100	100

Van relatief de meeste geweldsdelicten worden personen van 25-39 jaar verdacht. De gemiddelde leeftijd van de verdachten van in 1995 gepleegde geweldsdelicten is 28,8 jaar.

Van twintig procent van de geweldsdelicten worden beginners verdacht, van tachtig procent recidivisten. Tussen de beginners en recidivisten blijken weinig verschillen te bestaan. Alleen valt op dat er onder de beginners van 40-64 jaar twee keer zoveel personen worden verdacht dan onder recidivisten uit die leeftijdscategorie.

De gemiddelde leeftijd van de beginners is dan ook 33,0 jaar, die van de recidivisten 27,8 jaar.

In vergelijking met het totale bestand van verdachten zijn de verdachten van geweldsdelicten iets jonger dan gemiddeld.

Tabel 6.3 Herkomst naar district van verdachten van in 1995 gepleegde geweldsdelicten

district	% beginner	% recidivist	% totaal
Duin- en Bollenstreek Noord	10	8	8
Duin- en Bollenstreek Zuid	12	8	8
Rijn en Braasseme	6	3	4
Leiden-Voorschoten	18	25	23
Rijn- en Aarlanden	10	14	13
IJssel en Gouwe	7	6	7
Waag en Wiericke	12	16	15
Krimpenerwaard	6	2	3
buiten de regio	19	18	19
totaal	100	100	100

Van het merendeel van de geweldsdelicten worden personen verdacht uit de drie districten met grotere plaatsen, met het district Leiden-Voorschoten als duidelijk 'topper' (23% van de delicten). Op de plaatsen vier en vijf komen verdachten die woonachtig zijn in Duin- en Bollenstreek Noord of Zuid. Van buiten de politieregio komt een vijfde van de verdachten.

Tabel 6.4 Herkomst naar geboorteland

geboorteland	% beginners	% recidivisten	% totaal
Nederland	75	76	76
Marokko	10	14	13
(voormalig) Joegoslavië	2	1	1
Duitsland	1	0	*0
Suriname	1	2	2
Ned. Antillen	1	1	1
Turkije	3	1	2
overig	7	5	5
totaal	100	100	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Wat geboorteland betreft is er bij de verdachten van geweldsdelicten geen afwijking van het gemiddelde te zien. Onderling verschillen de beginners en recidivisten evenmin.

Tabel 6.5 Totaal aantal processen-verbaal van verdachten van geweldsdelicten die in 1995 gepleegd zijn

aantal processen-verbaal	% totaal
1	23
2	13
3	10
4	7
5	5
6-10	16
meer dan 10	26
totaal	100

Er lijkt een tweedeling te bestaan in verdachten van geweldsdelicten: verdachten met veel antecedenten en verdachten met weinig (2 à 3) antecedenten. De verdeling wijkt af van het totale bestand (alle delicten dus): er zijn bij de geweldsdelicten minder verdachten met één antecedent (23% versus 48%) en meer veelplegers (42% versus 20% 'meer dan 6').

Tabel 6.6 Aard van het geweldsdelict

delict	% beginner	% recidivist	% totaal
doodslag en moord	6	5	5
gekwalificeerde mishandeling	9	14	13
eenvoudige mishandeling	69	51	55
eenvoudige belediging	5	2	3
bedreiging	11	28	24
totaal	20	80	100

De top-3 van geweldsdelicten is:

- 1 eenvoudige mishandeling;
- 2 bedreiging;
- 3 gekwalificeerde mishandeling.

Dit patroon komt ook bij de beginners en recidivisten naar voren, zij het dat bij de beginners het aandeel eenvoudige mishandeling aanzienlijk groter is ten opzichte de recidivisten en het gemiddelde, terwijl het aandeel bedreiging flink lager is ten opzichte van beide andere verdelingen.

Conclusie

Geweldsdelicten worden voornamelijk door recidiverende mannen gepleegd, die gemiddeld 28,8 jaar oud zijn en bovengemiddeld vaak afkomstig uit de districten waarin grotere plaatsen liggen. Van eenkwart van de delicten worden personen uit Leiden verdacht.

Qua geboorteland wijkt de herkomst van verdachten van geweldsdelicten niet af van dat van de gemiddelde verdachte.

Wat het aantal antecedenten betreft zijn verdachten van geweldsdelicten vaker veelplegers dan de gemiddelde verdachte van een willekeurig delict. De aard van de geweldsdelicten is meestal eenvoudige mishandeling, op afstand gevolgd door bedreiging en gekwalificeerde mishandeling.

Beginners worden in vergelijking met recidivisten vaker verdacht van eenvoudige mishandeling en minder vaak van bedreiging.

7 Districten 4, 5 en 7

- District 4, Leiden en Voorschoten, omvat precies die plaatsen.
- District 5, Rijn- en Aarlanden, omvat Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop, Ter Aar en Liemeer.
- District 7, Waag en Wiericke, omvat Gouda, Bodegraven en Reeuwijk.

In eerdere hoofdstukken werden deze drie districten al aangemerkt als de districten met grotere plaatsen. In dit hoofdstuk worden deze drie eruit gelicht en tegen de overige afgezet. Met enige overdrijving kan gesteld worden dat het hier gaat om de tegenstelling stad versus platteland. Voor zover relevant worden de drie districten ook afzonderlijk beschouwd.

Tabel 7.1 Delicttype naar districtgroep, 1995

delicttype	% districten 4, 5, 7	% overige districten	% totaal
agressie	27	19	23
vermogen	53	52	52
zeden	1	2	2
verkeer	11	17	14
drugs	2	2	2
vuurwapen	*0	0	*0
overige	5	8	7
totaal	(n=5.198) 100	(n=6.411) 100	(n=11.609) 100

De 'stads-' en 'plattelandsdistricten' verschillen niet veel in delictpatroon. De meest voorkomende delicten zijn bij beide de vermogensdelicten, op de tweede plaats komen de agressieve delicten en op de derde plaats de verkeersdelicten.

Er zijn wel twee verschillen in de mate waarin delictgroepen voorkomen. In de districten 4, 5 en 7 komen de verkeersdelicten minder vaak voor dan in de overige districten en de agressieve delicten vaker.

De agressieve delicten die in de 'stad' vaker voorkomen, zijn vernieling (8% versus 6%), openbare geweldpleging (5% versus 2%) en eenvoudige mishandeling (6% versus 5%).

Het enige verkeersdelict dat in de overige districten naar verhouding vaker geconstateerd wordt, is rijden onder invloed (12% versus 8%).

Tabel 7.2 Herkomst verdachten naar geboorteland

geboorteland	% district 4, 5, 7	% overige districten	% totaal
Nederland	69	76	73
Marokko	19	7	12
(voormalig) Joegoslavië	1	1	1
Duitsland	0	1	1
Suriname	2	2	2
Ned. Antillen	2	2	2
Turkije	1	1	1
overig	6	8	7
totaal	100	100	100

* Omdat alle percentages op hele getallen worden afgerond, komt dit percentage op 0 uit. Dit betekent dat de werkelijke waarde tussen 0% en 0,5% ligt.

Zowel in de stedelijke als in de landelijke districten zijn bij de meeste delicten verdachten van Nederlandse geboorte betrokken. Op de tweede plaats komen verdachten van Marokkaanse geboorte. Bij delicten in de stedelijke districten zijn vaker dan gemiddeld Marokkaanse verdachten betrokken (19% versus 7%) en minder vaak dan gemiddeld Nederlandse (69% versus 76%). In de landelijke districten is dit patroon precies andersom.

Bij de delicten die in de stedelijke districten zijn gepleegd gaat het om gemiddeld jongere verdachten dan in de landelijke: 27,6 jaar versus 30,1 jaar.

Tabel 7.3 Beginners en recidivisten per districtgroep

	% district 4, 5, 7	% overige districten	totaal
beginner	25 (n=1.622)	15 (n= 762)	20 (n=2.384)
recidivist	75 (n=4.789)	85 (n=4.436)	80 (n=9.225)
totaal	55 (n=6.411)	45 (n=5.198)	100 (n=11.609)

Bij de delicten in de stedelijke districten gaat het vaker om recidivisten dan in de landelijke districten (85% versus 75%) en minder vaak om beginners (15% versus 25%).

Conclusie

In de 'stedelijke' districten 4, 5 en 7 worden in vergelijking met de overige districten minder processen-verbaal opgemaakt terzake van het verkeersdelict rijden onder invloed en meer terzake van agressieve delicten (met name vernieling en openbare geweldpleging). Bij de delicten in de stedelijke districten zijn in vergelijking met de andere districten vaker Marokkaanse en minder vaak Nederlandse verdachten betrokken, betreft het vaker recidivisten en ligt de gemiddelde leeftijd van de verdachten lager.

8 Samenvatting

De situatie in Hollands-Midden

Bij de verdachten is 85% man en 15% vrouw. Een verdachte in het district Hollands-Midden is gemiddeld 32,0 jaar oud. Er bestaat echter verschil in gemiddelde leeftijd per type delict: de gemiddelde verdachte van verkeersmisdrijven is bijvoorbeeld jaren ouder (namelijk 36,0 jaar) dan een gemiddelde verdachte van agressie en geweld tegen openbare orde en gezag (namelijk 28,7 jaar).

De helft van de verdachten is beginner, de andere helft recidivist. Tegen de gemiddelde verdachte is 5,7 keer proces-verbaal opgemaakt. De helft van de feiten waarvoor een proces-verbaal is opgemaakt in district Hollands-Midden betreft vermogensdelicten, eenkwart betreft agressieve delicten, eenzevende verkeersmisdrijven. De meest voorkomende delicten zijn gekwalificeerde diefstal, eenvoudige diefstal en - afgezien van de niet nader te duiden 'overige' delicten - rijden onder invloed.

Driekwart van de verdachten is afkomstig uit de regio Hollands-Midden. De districten Leiden-Voorschoten, Waag- en Wiericke en Rijn- en Aarlanden herbergen samen iets meer dan de helft van de verdachten, voor zover deze uit de regio zelf afkomstig zijn.

De meeste verdachten zijn in Nederland geboren (76%), op de tweede plaats komen verdachten die in Marokko geboren zijn (9%), op de derde plaats verdachten die geboren zijn in Suriname (3%).

Eén op de twaalf verdachten heeft een gevaarcode; in driekwart van de gevallen betreft het de code 'harddrugsgebruiker'. Harddrugsgebruikers maken 6% uit van het aantal verdachten, maar worden van 78% van de processen-verbaal terzake van vermogensdelicten verdacht.

Jongeren van 12 tot en met 17 jaar

Jongeren van 12 tot en met 17 jaar maken 10% uit van het totale verdachtenbestand in 1995 en worden verantwoordelijk geacht voor 13% van de delicten die in dat jaar zijn geconstateerd. De gemiddelde leeftijd van 'de' jeugdige delinquent is 15,7 jaar.

Evenals bij het hele verdachtenbestand is ruim de helft van hen recidivist. Recidivisten kregen hun eerste proces-verbaal toen ze gemiddeld 14,7 jaar oud waren, beginners zijn gemiddeld 15,6 jaar oud ten tijde van hun eerste proces-verbaal.

De feiten waarvan jongeren het meest verdacht worden, betreffen vermogensdelicten (zes op de tien) of agressieve delicten (drie op de tien). Naar verhouding worden meer jongeren van deze twee delicttypen verdacht dan de groep verdachten als geheel. Daarentegen worden jongeren vrijwel niet van verkeersmisdrijven verdacht terwijl dat type delict bij de hele groep verdachten op de derde plaats komt.

De meeste jongeren wonen in één van de drie districten met een grote plaats. Ten opzichte van het hele bestand blijken er bovengemiddeld veel jongeren uit Waag en Wiericke en uit Rijn- en Aarlanden te komen. Bovengemiddeld veel jongeren blijken te zijn geboren in Marokko. Een verhoudingsgewijs groot deel van deze Marokkaanse jongeren is woonachtig in de districten Waag en Wiericke, IJssel en Gouwe en Krimpenerwaard. Bovengemiddeld veel jonge verdachten blijken afkomstig uit district Rijn- en Aarlanden (Alphen aan den Rijn); het gaat voornamelijk om verdachten die in Nederland geboren zijn.

Gevaarcodes komen in de groep jongeren verwaarloosbaar weinig voor.

Recidivisten en beginners

Beginners

Beginners worden verantwoordelijk geacht voor eenkwart van de processen-verbaal en eenvijfde van het aantal feiten in 1995. Acht van de tien beginners is een man. De gemiddelde leeftijd van de beginners is 34,0 jaar. Naast vermogens- en verkeersdelicten, worden beginners ook vaak van agressieve delicten verdacht. De verkeersdelicten blijken verantwoordelijk voor het enige verschil in delictpatroon tussen beginners en recidivisten: filter de verkeersdelicten weg en de beginners vertonen hetzelfde delictpatroon als de recidivisten.

Driekwart van de beginners is in Nederland geboren, evenveel als de hele groep verdachten. Het aandeel van Marokkaanse verdachten lijkt dalende. Vier districten hebben relatief grote aantallen beginners: de drie districten waar de grotere plaatsen liggen (Leiden, Gouda en Alphen aan den Rijn) en district Duin-en Bollenstreek Noord. In het laatstgenoemde district zijn vooral de verdachten van verkeersmisdrijven verantwoordelijk voor de relatief hoge score van dit district.

Er zijn meer beginners dan recidivisten afkomstig van buiten de regio. Zij blijken naar verhouding vaker verdacht te worden van verkeersmisdrijven. Een kleine groep beginners heeft één of meer gevaarcodes. In vergelijking met de totale groep verdachten zijn de beginners minder vaak harddrugsgebruiker of alcoholist en hebben zij vaker een medische indicatie.

Recidivisten

Het profiel van de recidivisten luidt als volgt:

- bijna altijd mannen (91%);
- gemiddeld 30,1 jaar oud;
- in 80% van de gevallen verdacht van vermogensmisdrijven of agressieve misdrijven;
- geboorteland Nederland (75%), Marokko (12%) of Suriname (3%);
- woonachtig in één van de 'grote drie' districten, en bovengemiddeld vaak in Leiden-Voorschoten;
- in driekwart van de gevallen harddrugsgebruiker.

Recidivisten, die de helft van de verdachten uitmaken, worden verantwoordelijk geacht voor driekwart van het aantal processen-verbaal in 1995 en voor tachtig procent van het aantal geconstateerde feiten in dat jaar.

Allochtonen

- De Marokkaanse verdachten zijn - vaker dan in het totale bestand - bijna altijd mannen. Met name de recidivisten zijn in 96% van de gevallen mannen. Bij de beginners is dezelfde trend te zien als in het totale bestand: eenvijfde is vrouw, de rest is man.
- De Marokkaanse verdachten zijn - met name als het recidivisten betreft - fiks jonger dan de gemiddelde verdachte, namelijk gemiddeld 24,7 jaar versus 32,0 jaar in de totale groep.
- Marokkaanse verdachten concentreren zich in de districten met grotere plaatsen. In vergelijking met het totale bestand van verdachten is een disproportioneel groot deel (namelijk eenderde) van de Marokkanen te vinden in Gouda en omgeving.
- Zes procent van de Marokkanen heeft een gevaarcode (in het totale bestand is dat 8%). Het gaat echter om zulke lage aantallen dat verdere conclusies niet gerechtvaardigd zijn.
- Tweederde van de delicten waarvan Marokkanen verdacht worden, betreft vermogensdelicten; dat is 15% meer dan bij de totale groep verdachten. Daarentegen wordt tegen Marokkanen 10% minder vaak

proces-verbaal opgemaakt voor verkeersmisdrijven. Het percentage agressieve delicten is even groot als bij de totale groep verdachten.

- In vergelijking met de totale groep verdachten, hebben Marokkanen meer processen-verbaal per persoon. Zij zijn vaker recidivist dan de gemiddelde verdachte.

Geweldsdelicten

- Geweldsdelicten worden voornamelijk door recidiverende mannen gepleegd, die gemiddeld 28,8 jaar oud zijn en bovengemiddeld vaak afkomstig uit de districten waarin grotere plaatsen liggen. Van eenkwart van de delicten worden personen uit Leiden verdacht.
- Qua geboorteland wijkt de herkomst van verdachten van geweldsdelicten niet af van dat van de gemiddelde verdachte.
- Wat het aantal antecedenten betreft zijn verdachten van geweldsdelicten vaker veelplegers dan de gemiddelde verdachte van een willekeurig delict.
- De aard van de geweldsdelicten is meestal eenvoudige mishandeling, op afstand gevolgd door bedreiging en gekwalificeerde mishandeling.
- Beginners worden in vergelijking met recidivisten vaker verdacht van eenvoudige mishandeling en minder vaak van bedreiging.

Districten 4, 5 en 7

- In de 'stedelijke' districten 4, 5 en 7 worden in vergelijking met de overige districten minder processen-verbaal opgemaakt terzake van het verkeersdelict rijden onder invloed en meer terzake van agressieve delicten (met name vernieling en openbare geweldpleging). Bij de delicten in de stedelijke districten zijn in vergelijking met de andere districten vaker Marokkaanse en minder vaak Nederlandse verdachten betrokken, betreft het vaker recidivisten en ligt de gemiddelde leeftijd van de verdachten lager.